

Bestandsstatus for danske kirkeugler 2019-20, samt afrapportering af fodringsprojekt

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 12. januar 2021 | 03

Datablad

Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Titel: Bestandsstatus for danske kirkeugler 2019-20, samt afrapportering af fodringsprojekt

Forfatter: Peter Sunde
Institution: Institut for Bioscience, Aarhus Universitet

Faglig kommentering: Aksel Bo Madsen
Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn
Sproglig kvalitetssikring: Aksel Bo Madsen

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Sunde, P. 2021. Bestandsstatus for danske kirkeugler 2019-20, samt afrapportering af fodringsprojekt. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 7 s. -- Notat nr. 2021 | 03
https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2021/N2021_03.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Kirkeuglepar foran redekasse med daggammel hanekylling, udlagt som tilskudsfoder, Aarhus Universitet.

Sideantal: 7

1 Baggrund

I 2020 ydede Miljøstyrelsen økonomisk støtte til bestandsfremmende tiltag for den danske kirkeuglebestand i form af fodring i yngletiden.

Miljøstyrelsen har via mail af 14. april 2020 fremsendt en "God bestilling" til DCE (j.nr. 2019 - 13144), med følgende opgaveformulering:

".. Som opfølgning på DCE's notat af 26. marts 2020 omhandlende en midlertidig opretholdelse af den danske kirkeuglebestand ønsker Miljøstyrelsen, at DCE udarbejder et kort statusnotat om projektets gennemførelse og resultater hvor der samles op på resultaterne af fodringsprojektet. Rammerne for fodringsprojektet er nærmere beskrevet i aftale om iværksættelse af ad hoc-projekt mellem Miljøstyrelsen og DCE af 17. april 2020.."

I det følgende besvares ovennævnte spørgsmål. Som en del af besvarelsen gøres samtidigt status over samtlige kendte danske ynglepar af kirkeugle i 2019 og 2020.

2 Redegørelse

2.1 Antal kendte kirkeuglepar, samt fodringsindsats i 2019 og 2020

Bestands-, yngle og fodringsdata for alle kendte par er angivet i Appendiks 1.

I 2019 blev der i hele landet registreret ni ynglepar fordelt på fem i Østthimmerland og fire i Vestthimmerland. Seks af de ni ynglepar modtog tilskuds-fodring. (Tabel 1). Mindst seks af parrene fik unger på vingerne. Den samlede ungeproduktion var på mindst 16 udføjne unger i Østthimmerland og fire i Vestthimmerland. Data for antal ynglepar i det øvrige Jylland i 2019 er ufuldstændige (Appendiks 1).

I 2020 blev der i hele landet registreret 11 ynglepar fordelt på seks i Østthimmerland, to i Vestthimmerland og tre i det øvrige Jylland. Otte af de 11 ynglepar modtog tilskuds-fodring (Tabel 1). Mindst syv af parrene fik unger på vingerne. Den samlede ungeproduktion var på mindst 13 udføjne unger i Østthimmerland og tre i Vestthimmerland. Der foreligger ikke data på ynglesucces for det øvrige Jylland.

Tabel 1. Antal par og revirhævdende enlige fugle ved ynglesæsonens begyndelse i 2019 og 2020, samt antal dokumenterede udføjne unger.

	Par (heraf fodret)		Enlige		Udføjne unger	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Østthimmerland	5 (4)	6 (5)	0	1	16	13
Vestthimmerland	4 (3)	2 (1)	4	2	4	3
Øvrige Jylland	0 (0)	3 (2)	4	4	0	0
Samlet	9 (7)	11 (8)	8	7	20	16

2.2 Ynglesucces med og uden fodring

Antal udføjne unger per fodret og ikke-fodret ynglepar i 2019 og 2020 er angivet i Tabel 2 (kun tal fra par med præcist angivet antal udføjne unger). Heraf fremgår det, at ynglepar som modtog foder i yngleperioden i gennemsnit fik 3,2 unger på vingerne mod 1,2 unger per par som ikke modtog tilskudsfoder.

Antallet af par med præcise yngledata er for lille til, at det giver mening at sammenligne de to år statistisk. For begge år tilsammen, er forskellen i antal udføjne unger statistisk signifikant højere for par som har modtaget foder end for par som ikke har modtaget foder (Mann Whitney U-test: $U=3$; $z = 2,77$; two tailed $P = 0,006$).

Tabel 2. Antal udføjne unger for par, hvor det præcise antal var kendt

	2019			2020			Begge år		
	unger	par	gnst.	unger	par	gnst.	unger	par	gnst.
Ikke fodret	2	3	0,7	4	2	2,0	6	5	1,2
Fodret	18	5	3,6	11	4	2,8	29	9	3,2

3 Diskussion og opsamling

3.1 Antal kendte par, og bestandsudvikling fra 2019 til 2020

På grund af det lave antal par og deres ynglesucces, skal man være forsigtig med at trække vidtgående konklusioner på basis af de foreliggende tal. I den forbindelse skal det understreges at bestands- og ynglesuccesstal uden for Himmerland er mangelfulde, ikke mindst for 2019.

For Himmerland synes det at gøre sig gældende, at antallet af ynglepar falder i vest, men er stabilt eller svagt voksende i øst (hvor der i 2018 fandtes fire par, i 2019 fem, og i 2020 seks par). Disse (modsatrettede) bestandstrends er i tråd med tidligere forudsigelser gående ud på at lokal bestandsvækst dels forudsætter nærhed mellem ynglepar, dels en høj ungeproduktion (Sunde, 2018), hvilket var tilfældet i Østhimmerland, men ikke i Vesthimmerland i 2019.

Det hører dog også med til billedet, at to nyetablerede par i 2020 blev registreret takket være GPS-sporing af ungfugle mærket året før. Det er ikke sikkert at disse par havde været kendt i dag, hvis de pågældende ungfugle ikke havde været GPS-sporet.

3.2 Effekt af fodringsindsats

Par som har adgang til tilskudsfoder i yngletiden producerer i gennemsnit mere end dobbelt så mange udføjne unger som par som ikke har adgang til foder. Undersøgelser af bytterester i gylp såvel som redekamerafotos indikerer at tilskudsfoderet udgør omkring 40% af den samlede fodermasse i yngletiden (P. Sunde m.fl.: upublicerede data). Yngletallene bekræfter at systematisk og effektiv fodring i yngletiden er en absolut forudsætning for at den danske kirkeuglebestand skal kunne komme til at vokse uden tilførsel af nye fugle udefra.

I betragtning af at tilskudsfoderet tilstræbes at være tilgængeligt ad libitum, kan det undre at tilskudsfodrede par ikke får mere end 3,2 unger på vingerne i gennemsnit, al den stund kirkeugler under gode fødebetingelser kan lægge op til seks æg og redeungernes overlevelse primært er fødebegrænset (Thorup mfl. 2010). Dette forhold, samt tilsyneladende systematiske forskelle i antal udføjne unger mellem forskellige lokaliteter, indikerer at effekten af tilskudsfodringen kan forbedres yderligere på visse ejendomme.

I praksis består udfordringen i dels at kunne udlægge tilstrækkeligt med foder tilstrækkeligt hyppigt så uglerne kan få maksimal gavn af fodertilskuddet, dels at få uglerne til at tage dette foder før andre dyr gør det. I så henseende var ynglesæsonen 2020 udfordrende for foderudlægning, idet Covid-19-restriktioner og -hensyn besværliggjorde besøgene på ejendommene.

4 Referencer

Sunde, P. (2018). *Mulighederne for genopretning af den danske kirkeuglebestand* Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, 13 pp. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Genopretning_den_danske_kirkeuglebestand.pdf

Thorup K, Sunde P, Jacobsen LB, Rahbek C (2010) Breeding season food limitation drives population decline of the Little Owl *Athene noctua* in Denmark. *Ibis* 152:803-814 DOI: doi.org/10.1111/j.1474-919X.2010.01046.x

Appendiks 1

Bestandsinformation over alle kendte kirkeuglepar og revirhævdende kirkeugler, 2019-20. Forkortelser: Område (ØH: Østhimmerland, VH: Vesthimmerland), Foder (Om der blev fordret i yngleperiode. J: ja, N. nej), Status (ved yngletids begyndelse, P: par, E: enlig), Udf.=antal udføjne unger, kilde (LBJ: Lars Bo Jacobsen, DOF: Dansk Ornitologisk Forening v. Egon Østergaard)

Område	ID	2019			Kommentar	2020			Kilde	
		Foder	Sta- tus	Udfl.		Foder	Sta- tus	Udfl.		
ØH	A	J	P	4		J	E	-	Den ene mage forsvandt formentlig omkring ynglestart	LBJ
	B	J	P	4	Han var alene om unger	J	P	2		LBJ
	C	J	P	3		J	P	3		LBJ
	D	J	P	3		J	P	4	Ringmærket unge genmeldt i Lystrup (72 km væk).	LBJ
	E	N	P	2	Nyt par. Unger døde (ulykke)	N	P	2	Hun ringm. som unge på lok. B i 2019. En unge taget af spurvehøg.	LBJ
	F	-	-	-	Ikke etableret før 2020	J	P	2	Par grundlagt af GPS-mærket ungfugl	LBJ
	G	-	-	-	ikke etableret/kendt før 2020	N	P	?	Par ifølge grundejer. Opdaget pga. GPS-mærket ungfugl (Nu mage?).	LBJ
VH	H	J	E	-		-	E	-		LBJ
	I	N	P	0	7 uklækkede æg.	N	væk	-		LBJ
	J	J	P	4	Hun var alene om unger	N	væk	-		LBJ
	K	J	P	?		N	væk	-		LBJ
	L	N	E	-	Enlig han.	N	P	2	Ny han (ringm. som unge i 2014). Hun ringm. (unge) i 2012.	LBJ
	M	J	E	-		J	P	1+	Ynglede under tag. Unge hørt.	LBJ
	N	N	P	0	Yngleforsøg mislykket	N	væk	0	Lagde 1 æg. Han forsvandt. Hun ynglede derefter på lok. L	LBJ
	O	J	E	-		N	E	-		LBJ
Vendsyssel	P	J	E	-		J	P	?	Yngler under tag.	LBJ
Silkeborg	Q	J	E			J	P	?	Kilde: Klaus Dichmann	DOF
Føvling	R	N	E	-	2 fugle i jan. Fra feb. kun 1.	N	E	-	I villakvarter i redekasse	DOF
Hunderup	S	N	E	-	Sang feb.-mar. Også set i april	N	E	-	Ivrigt syngende han, jan-apr	DOF
Forum	T	?	?	?		N	P	0	5 æg. Senere 3 døde unger	DOF
Varde	U	?	?	?		N	E	-	Kaldende han hele foråret.	DOF
Sunds	V	?	?	?		N	E?	-	1-2 fugle set	DOF